13 Φεβρουαρίου 2017

Απολλώνιος Τυανεύς, ένα πρόσωπο που απασχόλησε κυρίως μετά τον θάνατό του (Δήμητρα Γκουτζιομήτρου, MTh)

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

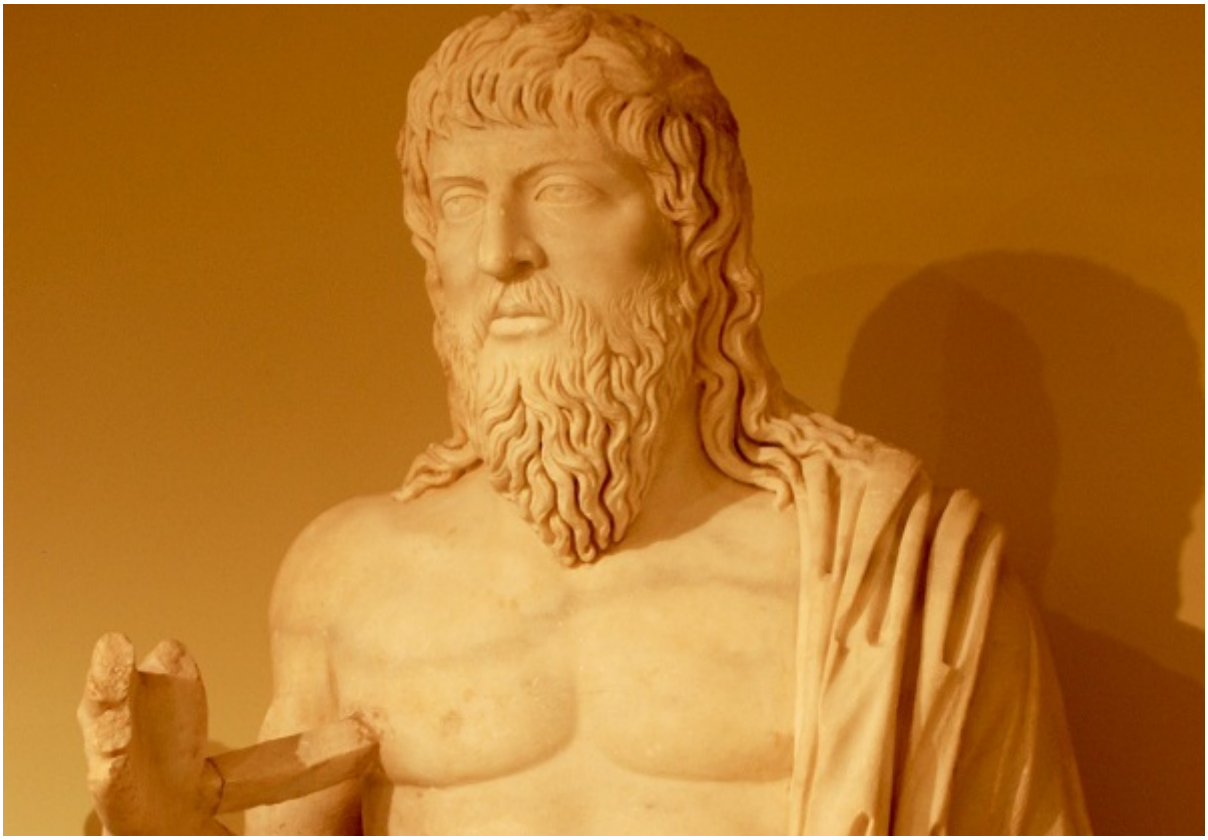

[Προηγούμενη δημοσίευση: http://bit.ly/2kB85gO]

Είδαμε λοιπόν ότι οι Πατέρες και οι εκκλησιαστικοί συγγραφείς απέβαλαν από τον Απολλώνιο κάθε εντύπωση θαυματουργίας από θεία δύναμη, και σχεδόν όλοι κατέληξαν στο ότι επρόκειτο για έναν μάγο.

Στον νάρθηκα του καθολικού της Μονής του αγίου Νικολάου, ή Μονής Σπανού, που κτίστηκε το έτος 1292 από τον Μιχαήλ Φιλανθρωπηνό στο νησί της λίμνης των Ιωαννίνων, υπάρχει τοιχογραφία με επτά Έλληνες φιλοσόφους, τον Σόλωνα, τον Θουκυδίδη, τον Πλάτωνα, τον Πλούταρχο, τον Αριστοτέλη, τον Χίλωνα, μαζί και τον Απολλώνιο Τυανέα, όπως και άλλη μια στο Άγιο Όρος όμοια με την παραπάνω. Μια εξήγηση για το γεγονός, ότι ο Απολλώνιος βρέθηκε μέσα στη χριστιανική εικονογραφία, μπορεί να είναι ότι την εποχή της εικονογράφησής του, δηλ. το έτος 1560 και ακόμη νωρίτερα από τον 14ο αιώνα, είχε ξεκινήσει μια αναβίωση του

εθνικού ονόματος «Έλλην», που συνδέονταν με τη μελέτη των Ελλήνων φιλοσόφων και γενικότερα των κλασικών κειμένων.

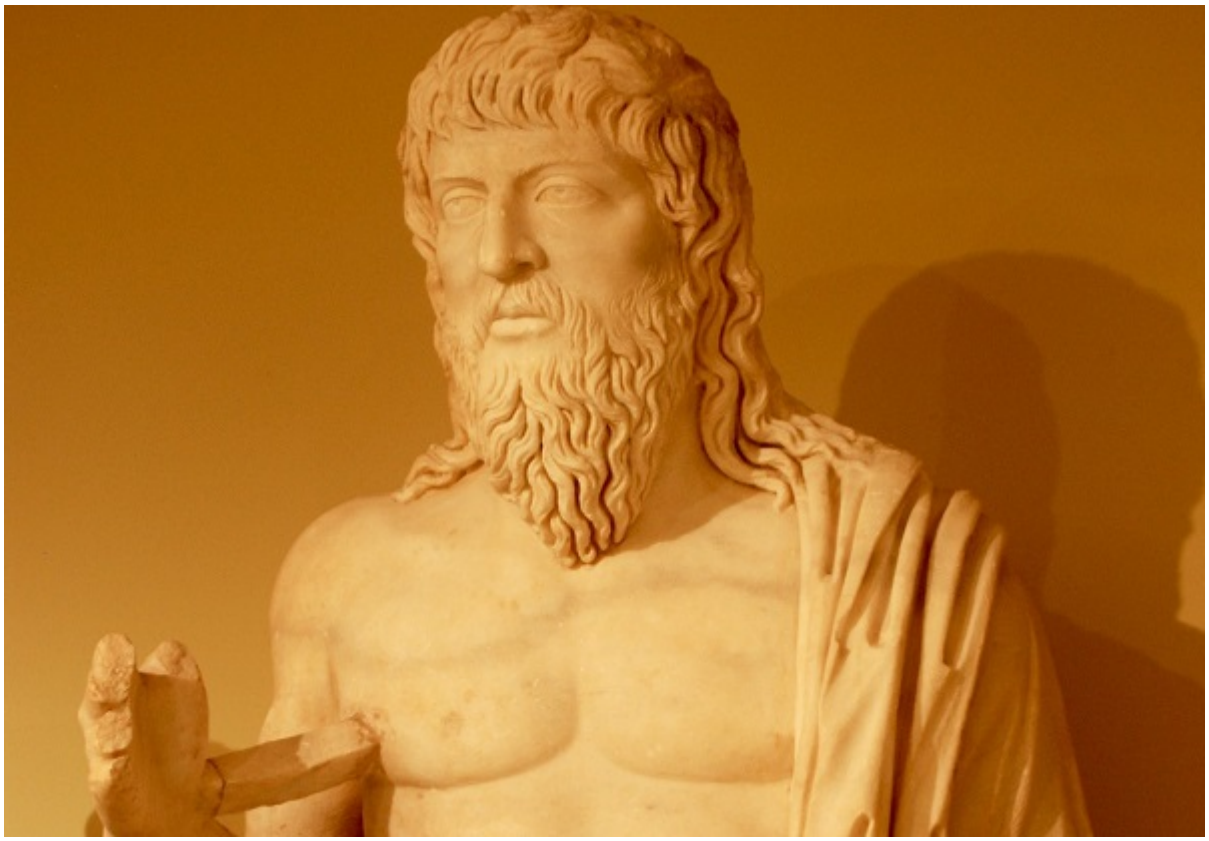

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είδαμε λοιπόν για τον Απολλώνιο, στα πλαίσια του μεγέθους αυτής της εργασίας, ότι υπήρξε ένα πρόσωπο που απασχόλησε πολύ, κυρίως μετά τον θάνατό του και για μεγάλο χρονικό διάστημα. Είναι αρκετά περίπλοκο να αναδειχθεί με ακρίβεια ο ιστορικός Απολλώνιος από αυτόν του Φιλοστράτου. Σε καμία περίπτωση δεν τοποθετείται στα χρόνια του Μ. Αλεξάνδρου και γεννήθηκε πραγματικά στα Τύανα της Καππαδοκίας τον 1ο αιώνα, αλλά όπως φαίνεται μερικές δεκαετίες αργότερα από ότι μας είπε ο Φιλόστρατος, δηλ. το έτος 40 σύμφωνα με τον Δίωνα τον Κάσσιο και άλλους.

Δεν υπάρχουν ασφαλείς πληροφορίες για σχέσεις του με άλλους σοφιστές και φιλοσόφους της εποχής του εκτός από τον Ευφράτη, τον επικριτή των μαγικών και φιλοσοφικών του απόψεων, και κανείς σύγχρονός του δεν αναφέρεται σε αυτόν, ίσως γιατί εθεωρείτο μάγος. Στο έργο του με τίτλο «Περί θυσιών» που σώθηκε μέσω του Πορφυρίου και του Ευσεβίου, γράφει ότι ο Θεός είναι η πρώτη ύπαρξη, ανεξάρτητη από την υπόλοιπη δημιουργία, που υπερβαίνει όλες τις άλλες σε ωραιότητα και δεν χρειάζεται τον θαυμασμό ή τις προσφορές υλικών θυσιών, που μας βοηθά να συμπεράνουμε ότι ήταν μάλλον νεοπυθαγόρειος.

Η λατρεία του ξεκίνησε κατά πάσα πιθανότητα από τη γενέτειρά του και

συνεχίστηκε στις Αιγές, την Έφεσο και την Αντιόχεια. Επέζησε στη μνήμη της ελληνικής Ανατολής μέχρι τον Μεσαίωνα.

Στη Ρώμη έγινε γνωστός από τις μεταφράσεις του βίου του στα λατινικά από τον συγκλητικό Νικόμαχο Φλαβιανό στο τέλος του 4ου αιώνα, και από τον χριστιανό υπερασπιστή του Σιδώνιο Απολλινάριο τον 5ο αιώνα.

Η Ιουλία Δόμνα γεννημένη στη Συρία, μέρος όπου ο Απολλώνιος ήταν πολύ γνωστός, και επηρεασμένη από το πατρογονικό της περιβάλλον, είναι πιθανό να έλκονταν ιδιαίτερα από τη σκέψη του και τις θεραπευτικές του ικανότητες, και γι αυτό να ήθελε να γραφτεί ένα έργο περιεκτικό, καθώς μέχρι τότε σώζονταν αποσπασματικές πληροφορίες.

Με αυτόν τον τρόπο και ελλείψει άλλων σύγχρονων με τον Απολλώνιο πηγών, είναι πιθανό να δημιουργήθηκε μαζί με τον ικανό ρήτορα Φιλόστρατο η σύγχρονη πηγή «Δάμις», η οποία οδήγησε και στη συγγραφή του έργου για τον βίο του.

Ο Φιλοστράτειος Απολλώνιος χρησιμοποιήθηκε από τον Πορφύριο αρχικά, και από τον Σωσιανό Ιεροκλή στη συνέχεια, με σκοπό την καταπολέμηση της νέας θρησκείας του Χριστιανισμού. Για τον λόγο αυτό συκοφάντησαν τον Ιησού Χριστό, ενώ προέβαλαν τον Απολλώνιο ως θεό. Η Εκκλησία μέσα από τους Πατέρες και τους χριστιανούς συγγραφείς απομύθευσε την προσωπικότητα του Τυανέα και υπεραμύνθηκε της θεότητας του Υιού του Θεού με αποτελεσματικό τρόπο.

Την εποχή της Αναγέννησης συνέβη μια αναβίωση του ενδιαφέροντος για τον Απολλώνιο στη Δύση. Το Βατικανό τον 15ο αιώνα βρέθηκε να πολεμά έναν ακόμη – όπως έγινε γνωστός μέσω του Ιεροκλή – εχθρό της Εκκλησίας. Από τον 19ο αιώνα και μετά οι έντονοι διχασμοί υποχώρησαν και ξεκίνησαν να πραγματοποιούνται αμερόληπτες μελέτες.

Στην Ελλάδα μαρτυρούνται δυο τοιχογραφίες με τη μορφή του, στα Ιωάννινα και τον Άθω, πιθανόν λόγω του συσχετισμού που του είχε αποδοθεί με το ελληνικό στοιχείο, όπου βρίσκεται μαζί με άλλους μεγάλους Έλληνες φιλοσόφους.

Θα μπορούσαμε να πούμε τελικά ότι ο Απολλώνιος υπήρξε ένας χαρακτηριστικός Νεοπυθαγόρειος του 1ου αιώνα, ο οποίος συνδύαζε την επιστήμη, τη φιλοσοφία και τη μαγεία. Μετά θάνατον έτυχε μεγάλης αναγνώρισης, ενώ η σύγκρισή του με τον Χριστό και η αντιπαλότητα απέναντί Του, η οποία πυροδοτήθηκε από τους παγανιστές πολέμιους τού Χριστιανισμού, κατέληξε σε συντριπτική για τον ίδιο ήττα, αλλά συνετέλεσε ώστε να μείνει στη μνήμη πολλών για μεγάλο χρονικό διάστημα.

[83] ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Α., ό., π., σελ.122
[84] ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Α., ό., π., σελ.122-123
[85] DZIELSKA, M., ό., π., σελ.188

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πηγές

PHILOSTRATUS, The Life of Apollonius of Tyana, (μετάφραση Conybeare F.), London 1969

Μελέτες

Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια (ΘΗΕ), τ. 2ος , Αθήνα 1962

ΚΙΤΡΙΝΙΑΡΗ, Κ., Απολλώνιος ο Τυανεύς, Αθήνα 1995 (1939)

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, Α., Απολλώνιος ο Τυανεύς, Η δια της Προβολής του Απόπειρα Ενισχύσεως του Εθνισμού και της Καταπολεμήσεως του Χριστιανισμού, Θεσσαλονίκη 1966

ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ, Βίος Απολλωνίου Τυανέως, (μετάφραση Αλέξανδρου Φιλαδελφέως), Αθήνα 1975

DZIELSKA, MARIA, ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΣ ο Τυανεύς Στον Μύθο και στην Ιστορία, (μετάφραση Κουσουνέλος Γιώργος), Αθήνα 2000 (1984)

Συμπληρωματική βιβλιογραφία

ΒΑΚΑΛΟΥΔΗ, Α., Μυστικισμός, Θαυματοποιία και Ιατρική της Θεουργίας, Αθήνα 2000

LENOIR FREDERIC, Ο Χριστός φιλόσοφος, (μετάφραση Βαλασιάδης Αιμίλιος) Αθήνα 2010 (Plon 2007)

ΣΙΡΙΝΕΛΙ ΖΑΝ, Τα Παιδιά του Αλέξανδρου, (μετάφραση Μπίνη – Σωτηροπούλου Σοφία), Αθήνα 2001 (Librairie Antheme Fayard 1993)